

здравъ напрѣдъкъ. Хайдутитѣ не разбираха това. Масата, всѣкога прѣдадена на своитѣ чувства, търпѣше, страдаше — и мълчеше: тя сама нищо не разбираше. Тя сумтѣше и, неспособна да схване собственото си положение, нито да промѣни мѣстото си въ общия редъ на държавата, споредъ промѣнитѣ въ своето състояние, се занимаваше съ остроумия и съ клюки... Трѣбваше да дойде една по-развита личностъ и една по-напрѣднала култура, за да изпъкнатъ различията, и да начене борбата между богатата властъ и нищетата, въ своитѣ елементарни форми. Около тая борба на даскала се сътвори легенда, украсена отъ фантазията, накичена съ гирлянди отъ страхъ и на маситѣ. И трѣбва да кажемъ: общето мнѣние било не въ полза на даскала. Уважението и почитъта къмъ неговия авторитетъ не отговаряли на покорността прѣдъ неговата властъ. Причинитѣ бѣха много, но тѣ се изчерпяхъ съ една-двѣ: защото даскалътъ имаше моралнитѣ прѣимущества на своя талантъ, минусъ економическата сила на чорбаджийската класа. Тая държеше въ своитѣ рѣцѣ роба, защото съ три гроша надница за недѣля, спомагаше на неговия гладъ, продължаваше днитѣ му отъ мжки, и го оставяше да живѣе мъртво. Даскалътъ, освѣнъ сладки приказки, друго не даваше. Прѣимуществата на неговата властъ мнозина виждаха, но малцина чувствуваха; масата не е свикнала да се храни съ сладки приказки, — тя всѣкога прави разлика между обѣщанията и реалнитѣ ползи; — тя е грубъ реалистъ. Съ приказки тя се занимава или на селското сборище и кръчма, или на полето, кждѣто вѣтрътъ вѣе мелодията на нейната пѣсенъ по долища и урви. Надъ нейния сънъ трѣбва да биешъ съ голѣмъ млатъ и танталовски сили, за да бждешъ чутъ, най-малко за да бждешъ чутъ. Разбраностъта ще дойде много по-късно, когато дългиятъ опитъ отъ страдания оправдае твоитѣ мечти и „медени“. До тая минута, мнозинството е съ